

КАРТОГРАФУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

На основі узагальнення досвіду картографічних досліджень та моделювання розроблено та укладено карту «Туристичний потенціал Івано-Франківської області». Проаналізовано туристичний потенціал області, подано опис поетапного розроблення та укладання умовних позначень туристичних об'єктів на прикладі Івано-Франківської області.

Ключові слова: картографічний метод дослідження, картографічне моделювання, туристичний потенціал, умовні позначення туристичних карт.

Вступ. Надзвичайно актуальним напрямом розвитку для Івано-Франківської області є туризм, як базова складова системи економічного й культурного розвитку області на місцевому рівні. Рекреаційні можливості, історична, культурна спадщина є потенційним ресурсом окремих міст, так і області загалом. Особливо це стосується тих малих міст, які найменше потерпали від техногенних навантажень. Для більшості з них туризм є важливим чинником стабільного збільшення надходжень до бюджету та істотно впливає на стан справ у багатьох галузях економіки.

Туристичний потенціал міст Івано-Франківської області значний і різноманітний. У даному регіоні розвиваються такі види туризму, як гірськолижний, піший, лікувально-оздоровчий, екологічний, водний, молодіжний, релігійний, спортивний, сільський зелений. І тому виникає необхідність у розробці картографічної складової туристичної галузі Івано-Франківської області.

Вихідні передумови. В останні роки з'явилося багато публікацій присвячених картографічній складовій туристичних досліджень науковців – Прасул Ю. І., Пересадько В. А., Северинова В. Теорія розробки умовних позначень викладена у працях Лютого О. О., Бочарова М. К. Праці Р. Атояна присвячені створенню реалістичних

(панорамних) туристичних карт художньо-графічними методами.

Постановка проблеми. Знання та розуміння процесу формування умовних позначень на туристичних картах дозволяє досягти найбільш гармонійної структури зображувальних засобів на картах, із застосуванням історичного та емпіричного підходів можна виокремити найбільш оптимальні умовні позначення, створити нові наочніші, компактніші і змістовніші, що значно полегшують користування туристичною картою та орієнтування на місцевості.

Метою статті є обґрунтування розробки умовних позначень туристичних об'єктів та їх відображення на картах різними прийомами і способами картографування на прикладі Івано-Франківської області.

Виклад основного матеріалу. Івано-Франківська область є одним із найбільш густонаселених і давно освоєних регіонів України. У сьогоdnішніх територіальних межах, Івано-Франківська область (до 1962 року – Станіславська область) була утворена 4 грудня 1939 року після приєднання Галичини до Радянського Союзу.

Туристично-рекреаційна галузь є стратегічним напрямом розвитку Івано-Франківщини. Об'єктивно область має всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього та іноземного туризму: особливості географічного розміщення та рельєфу, сприятливий клімат, багатство природного, історико-культурного та туристично-рекреаційного потенціалів. Івано-Франківщина є частиною унікальної Карпатської лісогірської геоекосистеми, яка має важливе рекреаційне значення не тільки для України, але й для всього Європейського континенту [9].

Під картографічним твором для потреб туризму розуміють просторову, образно-знакову модель дійсності, яка призначена для забезпечення пізнавальних та рекреаційних потреб населення, орієнтування на місцевості чи для організації туризму.

Кількість інформації, яка передається за допомогою карти, певною мірою пов'язана з кількістю умовних позначень. Зміст її може бути багатший при однаковій або навіть меншій кількості позначень, оскільки повнота змісту залежить від класифікації і системи зображень, а не від їх числа. Тому система умовних позначень вважається найкращою, якщо вона дозволяє передати найбільший масив картографічної (туристичної) інформації з

використанням якомога меншої їх кількості [3,4].

Розроблена карта «Туристичний потенціал Івано-Франківської області» (рис.1) довідкового характеру розрахована на широке коло користувачів (туристів, краєзнавців та ін.) для орієнтування на місцевості, отримання інформації при виборі найоптимальнішого туристичного маршруту тощо.

Карта демонструє територіальну специфіку розподілу різних видів туризму, пам'яток історико-культурної спадщини та локалізацію найвизначніших туристичних об'єктів Івано-Франківської області.

Наступне, на чому слід зупинитися, – це розробка карти. Основний зміст карт визначається й залежить від туристичного потенціалу регіону – сукупності можливостей, які використовуються для потреб туризму. Для цього необхідно мати в наявності інформацію про об'єкт картографування, яка б могла забезпечити повноту змісту. Було зібрано й опрацьовано достатню кількість інформації про досліджуваний об'єкт для створення картографічної моделі у вигляді численних матеріалів: обліково-статистичних, картографічних, літературних.

Після накопичення й опрацювання різноманітної інформації про туристичні об'єкти Івано-Франківської області, наступним етапом роботи було впорядкування інформації, а саме формування бази даних (БД). Укладання БД це одна із трудомістких та важливих етапів дослідження.

Наступний етап – це розробка цифрової типової основи на територію Івано-Франківської області у масштабі 1 : 750 000, що містить такі елементи: основні річки, підписи назв річок та населених пунктів, кордони області й адміністративні межі, дорожню мережу (рис. 1).

Детально слід зупинитися на розробці умовних позначень для туристичних об'єктів, які будуть подані на карті. Для проектування умовних позначень будь-якої карти, яка відтворює різні сторони реальної дійсності, розміщення, стан і зв'язки природних і суспільних явищ використовується мова графіки.

Розробка картографічних знаків (умовних позначень) туристичних карт базується на знанні й раціональному використанні семіотичних аспектів, з однієї сторони, і глибокому вивченні сутності явищ, що зображуються – з другої. Ці два принципи знаходяться

в тісному взаємозв'язку між собою. Розуміння сутності об'єкта картографування, його специфічних рис значно полегшує пошук шляхів до збагачення інформаційних властивостей картографічних знаків, їх смислового змісту, а ефективно застосування їх правил побудови забезпечує гармонійність і логічність передачі інформації, графічно економне і добре зорове сприйняття об'єктів, що зображуються.

Системний принцип розробки знаків застосовується при відображенні графічними засобами ієрархічних ступенів (систем, підсистем, окремих компонентів і показників). Іншими словами, він обумовлює визначену логіку в побудові знаків, чітко виділяючи відмінності між знаками підсистем, зберігаючи їх графічну подібність всередині кожної підсистеми і, в той же час, забезпечуючи добру розрізненість знаків для характеристики окремих показників [1, 2].

Вихідний момент для розробки умовних позначень – це класифікація об'єктів картографування. Вона визначає в основних рисах загальну структуру системи знаків, число таксономічних категорій різних рангів, їх значення, співвідношення, співпорядкованість; вказує на тісноту зв'язків і залежностей явищ і процесів, які, в тій або іншій мірі, повинні бути систематизовані й отримали відображення в готовому проекті в графічній формі. При розробці умовних позначень враховано різноманітні класифікації туристичних об'єктів. Для масового читача, який не має спеціальної підготовки й досвіду читання карти умовні позначення повинні носити популярне і сприйняте зображення, для чого доцільно застосовувати наочні, натуралістичні й картинні зображувальні засоби. Разом з тим, постає важлива проблема підвищення картографічної грамотності читачів, навчання графічної мови карти.

Розроблені умовні позначення базуються на систематизованій і узагальненій автором класифікації об'єктів картографування [6, 7]. Для цього було систематизовано й упорядковано вже існуючі класифікації туристичних об'єктів, об'єктів соціальної інфраструктури та історико-культурної спадщини, які будуть відображені на карті.

Як показує практика, використання схожої форми знака з реальним об'єктом полегшує його розпізнавання й закріплення в

Рис. 1. Карта «Туристичний потенціал Івано-Франківської області»

Умовні позначення для туристичних карт

№	Назва умовного позначення	Зображення на карті	№	Назва умовного позначення	Зображення на карті
Об'єкти туристичної інфраструктури			Археологічні пам'ятки		
1	Апартаменти		18	Пам'ятка археології	
2	Готель		19	Мегаліти	
3	Пансіонат		Пам'ятки історії та культури		
4	Ресторан		20	Замок	
5	Апартаменти		21	Палац	
6	Готель		22	Фортеця	
7	Пансіонат		23	Пам'ятка архітектури	
8	Ресторан		24	Монументи, обеліски	
Види туризму			25	Історичне місто	
Види туризму			Інші об'єкти		
9	Гірськолижний комплекс		26	Центр народного мистецтва	
10	Гірський туризм		27	Унікальний природний об'єкт	
11	Пішохідний туризм		28	Об'єкти природно-заповідного фонду	
12	Велотуризм				
13	Кінний туризм				
14	Водний туризм				
Пам'ятки архітектури і містобудування					
<i>заклади культури</i>					
15	Музей				
<i>культові споруди</i>					
16	Церква				
17	Собор/Базиліка				

Рис. 2. Розроблені умовні позначення туристичних об'єктів

пам'яті користувача карти. При побудові знаків важливим графічним засобом є величина, тобто розмір знака, який визначається відповідно до прийнятого масштабу, призначення та використання карти.

Розроблено п'ять умовних груп туристичних об'єктів для карти

Івано-Франківської області (рис.2).

При укладанні карти «Туристичний потенціал Івано-Франківської області» було враховано її потужний туристичний потенціал. У легенді представлено такі змістовні характеристики:

- види туристичних маршрутів,
- об'єкти туристичної інфраструктури,
- пам'ятки архітектури і містобудування, історії і культури, археологічні,
- цікаві природні об'єкти.

На карті подано основні види туризму Івано-Франківської області: гірськолижний, гірський, пішохідний, кінний, водний туризм і велотуризм, способом ареалів - окремим малюнком (художнім значком), що відповідає виду туризму.

Серед пам'яток історії та культури на карті представлені пам'ятки архітектури: фортифікаційні споруди (замки й фортеці), культові споруди (церкви, собори), світські споруди – зображені способом значків (художніх).

Унікальні (цікаві) природні об'єкти та об'єкти природно-заповідного фонду на карті відображені способом ареалів. Компонівка карти плаваюча.

Висновки. У туристичному картографуванні склалася ціла система різноманітних туристичних умовних позначень. Поряд зі спеціальними туристичними позначеннями, які традиційно використовують на картах, планах і схемах, існує система туристичних знаків на місцевості. Обидві ці системи покликані сприяти туристу в своєчасному отриманні корисної інформації при орієнтуванні на місцевості, про розташування найцікавіших туристичних атракцій та об'єктів туристичної інфраструктури, вказувати напрям руху вздовж туристичних маршрутів тощо.

Розробка умовних позначень для туристичних карт є необхідною похідною розвитку індустрії туризму, що вимагає уніфікації, вдосконалення та створення нових систем умовних позначень, задля полегшення користування туристичною картою, а саме для зорового і символічного сприйняття легенд. Зміни символічних позначень насамперед мають відповідати предикативним уявленням про символічні знаки на туристичних картах.

Наближення (уніфікація) розроблених умовних позначень до стандартів міжнародної системи відображення туристичних

об'єктів на картах спонукає до створення єдиної бази символічних елементів. Це дозволить користувачам різних країн без проблем читати карту, і може стати універсальним фундаментом у створенні єдиної системи умовних позначень для туристичних карт.

Рецензент – кандидат географічних наук, доцент Т. М. Курач

Література:

1. *Бочаров, М. К.* Основы теории проектирования систем картографических знаков / М. К. Бочаров. – М. : Недра, 1966. – 132 с.

2. *Востокова, А. В.* Оформление карт. Компьютерный дизайн : учебник / Востокова А.В., Кошель С.М., Ушакова Л.А. ; [под ред. А.В. Востоковой]. – М. : Аспект Пресс, 2002. – 288 с.

3. *Дрогушевська, І. Л.* Туристичні картографічні твори / Дрогушевська І. Л., Коляда О. І, Кучеренко Г. М. // Вісник геодезії та картографії. – 2004. – № 2. – С. 32-36.

4. *Куртеева, Н. В.* Картография для туризма и экскурсий / Н. В. Куртеева, Н. С. Судаков // Геодезия и картография. – 1990. – № 7. – С. 39–42.

5. Картографічне моделювання : навч. посібник / [Козаченко Т. І., Пархоменко Г. О., Молочко А.М.]; [за ред. А.П. Золовського]. – Вінниця : Антекс-У ДТД, 1999. – 328 с.

6. *Підлісецька, І. О.* Розробка системи умовних позначень об'єктів історико-культурної спадщини для туристичних карт / І. О. Підлісецька // Географія та туризм : наук. зб. / Ред. кол.: Я. Б. Олійник (відп. ред.) та ін. – К. : Альтерпрес, 2011. – Вип.13. – С. 73-81.

7. *Підлісецька, І. О.* Картографічне моделювання історико-культурної спадщини України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук : спец : 11.00.12 «Географічна картографія» / І. О. Підлісецька.– К., 2012. – 20 с.

8. *Северинов, В.* Картографія туризму: 500 років на службі мандрівників / Северинов В. // Красзнавство. Географія. Туризм. – 2000. – № 34. – С. 78-79.

9. *Туркалевич, Т. О.* Розвиток туризму в Івано-Франківській області / Туркалевич Т. О. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Geographia/68124.doc.htm.

И. А. Подлесецкая, О. В. Шаповал

КАРТОГРАФИРОВАНИЕ ТУРИСТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ИВАНО-ФРАНКОВСКОЙ ОБЛАСТИ

На основе обобщения опыта картографических исследований и моделирования разработана и составлена карта «Туристический потенциал Ивано-Франковской области». Проанализирован туристический потенциал области, дано описание поэтапного составления и разработки условных обозначения туристических объектов на примере Ивано-Франковской области.

Ключевые слова: картографический метод исследования, картографическое моделирование, туристический потенциал, условные обозначения туристических карт.

I. Pidlisetska, O. Shapoval

TOURIST POTENTIAL MAPPING OF IVANO-FRANKOVSK REGION

The map «Tourism potential of Ivano-Frankivsk region developed and signed based on generalization of the mapping studies and simulations experience». The tourism potential of the region analyzed, the description of phased development and sign system design of tourist objects is given on the example of Ivano-Frankivsk region.

Keywords: mapping research method, cartographic modeling, tourist potential, tourist map legend.

Надійшла до редакції 12 березня 2013 р.